

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2005 No. 2912

Rheoliadau Ysgolion a Gynhelir Newydd (Cymru) 2005

RHAN 3

Categoriâu o Lywodraethwr Dros Dro

Dehongli'r Rhan hon

8. Yn y Rhan hon—

- (a) ystyr “yr achos cyntaf” yw achos ysgol newydd sydd neu a fydd yn ysgol gymunedol, ysgol wirfoddol a reolir, ysgol arbennig gymunedol neu ysgol arbennig sefydledig, ysgol feithrin a gynhelir neu ysgol sefydledig y cafodd y cynigion ar gyfer ei sefydlu eu cyhoeddi gan awdurdod addysg lleol, a
- (b) ystyr “yr ail achos” yw achos ysgol newydd sydd neu a fydd yn ysgol wirfoddol a gynorthwyir neu ysgol sefydledig y cafodd y cynigion ar gyfer ei sefydlu eu cyhoeddi gan hyrwyddwyr.

Rhiant-lywodraethwyr dros dro

9.—(1) “Rhiant-lywodraethwr dros dro” yw person sydd wedi'i benodi'n aelod o gorff llywodraethu dros dro ysgol newydd—

- (a) gan yr awdurdod addysg lleol, yn yr achos cyntaf; neu
- (b) gan yr hyrwyddwyr, yn yr ail achos.

(2) Os oes un neu fwy o ysgolion a gynhelir wedi'u cau, neu i'w cau (“yr ysgolion a gaewyd”), ac y disgwylir i ddisgyblion cofrestredig yr ysgol honno neu'r ysgolion hynny, neu nifer sylweddol o'r disgyblion hynny, drosglwyddo i ysgol newydd, fe gaiff

- (a) yr awdurdod addysg lleol, yn yr achos cyntaf, neu
- (b) yr hyrwyddwyr, yn yr ail achos,

ddarparu i gorff llywodraethu yr ysgol neu'r ysgolion a gaewyd benodi rhai neu'r cyfan o riant-lywodraethwyr dros dro yr ysgol newydd.

(3) Ni chaniateir i neb gael ei benodi'n rhiant-lywodraethwr dros dro ysgol wirfoddol a reolir gan awdurdod addysg lleol, ac ni chaniateir gwneud unrhyw ddarpariaeth y cyfeirir ati ym mharagraff (2) uchod mewn perthynas ag ysgol wirfoddol a reolir, oni bai bod yr awdurdod addysg lleol wedi ymgynghori â'r hyrwyddwyr yn gyntaf.

(4) Yn ddarostyngedig i baragraffau (5) a (6), ni chaniateir i neb gael ei benodi'n rhiant-lywodraethwr dros dro ysgol newydd oni bai—

- (a) ei fod yn rhiant i blentyn sy'n ddisgybl cofrestredig yn yr ysgol neu sy'n debyg o ddod yn ddisgybl cofrestredig ynddi; neu
- (b) os nad yw'n rhesymol ymarferol penodi person o'r fath, ei fod yn rhiant i blentyn o oedran ysgol gorfodol, neu yn achos ysgol feithrin a gynhelir newydd rhiant i blentyn o oedran neu o dan ysgol gorfodol.

(5) Ni chaniateir i neb gael ei benodi'n rhiant-lywodraethwr dros dro ysgol sydd neu a fydd yn ysgol gymunedol arbennig neu'n ysgol sefydledig arbennig sydd heb gael ei sefydlu mewn ysbtyt oni bai ei fod—

- (a) yn rhiant i blentyn sy'n ddisgybl cofrestredig yn yr ysgol neu sy'n debyg o ddod yn ddisgybl cofrestredig ynddi;
- (b) yn rhiant i blentyn o oedran ysgol gorfodol sydd ag anghenion addysgol arbennig;
- (c) yn rhiant i berson o unrhyw oedran sydd ag anghenion addysgol arbennig; neu
- (ch) yn rhiant i blentyn o ysgol oedran gorfodol.

(6) Dim ond os nad yw'n rhesymol ymarferol penodi person y cyfeirir ato yn y ddarpariaeth yn yr is-baragraff yn union o'i flaen y ceir penodi person y cyfeirir ato yn is-baragraffau (b), (c) neu (ch) o baragraff (5).

(7) Anghymhwysir person rhag cael ei benodi'n rhiant-lywodraethwr dros dro os yw—

- (a) yn aelod etholedig o'r awdurdod addysg lleol;
- (b) yn cael ei gyflogi gan yr awdurdod addysg lleol mewn cysylltiad â'i swyddogaethau fel awdurdod addysg lleol; neu
- (c) yn cael ei dalu, neu'n debyg o gael ei dalu, i weithio yn yr ysgol am fwy na 500 o oriau mewn unrhyw gyfnod o ddeuddeg mis sy'n dechrau ar 1 Awst ac yn dod i ben ar 31 Gorffennaf.

(8) Nid anghymhwysir person rhag parhau i ddal swydd rhiant-lywodraethwr dros dro pan yw'n peidio â bodloni unrhyw un o'r gofynion a nodwyd ym mharagraffau (5) a (6), oni bai ei fod wedi'i anghymhwyso o dan y Rheoliadau hyn mewn ffordd arall.

Staff-lywodraethwyr dros dro

10.—(1) “Staff-lywodraethwr dros dro” yw person sydd wedi'i benodi'n aelod o gorff llywodraethu dros dro ysgol newydd yn unol â'r rheoliad hwn.

(2) Rhaid i'r awdurdod addysg lleol yn yr achos cyntaf a'r hyrwyddwyr yn yr ail achos—

- (a) penderfynu a ddylai staff-lywodraethwr dros dro gael ei gynnwys ar gorff llywodraethu dros dro yr ysgol newydd yn unol â'r Rheoliadau Llywodraethu (fel y maent wedi'u haddasu gan y Rheoliadau hyn) ac, os penderfynant felly,
- (b) penodi staff-lywodraethwr dros dro.

(3) Ni chaniateir i neb gael ei benodi o dan baragraff (2) oni bai ei fod wedi'i gyflogi i weithio mewn ysgol a gynhelir, heblaw fel athro neu athrawes ysgol, ar yr adeg y caiff ei benodi.

(4) Pan ddaw ei gyflogaeth mewn ysgol a gynhelir i ben, anghymhwysir staff-lywodraethwr dros dro mewn ysgol newydd rhag parhau i ddal swydd fel llywodraethwr o'r fath

Athro-lywodraethwyr dros dro

11.—(1) “Athro-lywodraethwr dros dro” yw person sydd wedi'i benodi'n aelod o gorff llywodraethu dros dro ysgol newydd yn unol â'r rheoliad hwn.

(2) Yn yr achos cyntaf, rhaid i athro-lywodraethwr dros dro gael ei benodi gan y corff llywodraethu dros dro.

(3) Yn yr ail achos, rhaid i athro-lywodraethwr dros dro fod yn berson sydd wedi'i enwebu gan yr hyrwyddwyr ac wedi'i benodi gan yr awdurdod addysg lleol.

(4) Os oes un neu fwy o ysgolion a gynhelir wedi'u cau, neu i'w cau, ac y disgwylir i ddisgyblion cofrestredig yr ysgol neu'r ysgolion, neu nifer sylweddol ohonynt, drosglwyddo i ysgol newydd, fe gaiff

- (a) yr awdurdod addysg lleol, yn yr achos cyntaf, neu
- (b) yr hyrwyddwyr, yn yr ail achos,

ddarparu i gorff llywodraethu yr ysgol neu'r ysgolion a gaewyd benodi rhai neu'r cyfan o athro-lywodraethwyr dros dro yr ysgol newydd.

(5) Ni chaniateir gwneud unrhyw ddarpariaeth y cyfeirir ati ym mharagraff (4) uchod mewn perthynas ag ysgol wirfoddol a reolir oni bai bod yr awdurdod addysg lleol wedi ymgynghori â'r hyrwyddwyr yn gyntaf.

(6) Ni chaniateir i neb gael ei enwebu na'i benodi yn athro-lywodraethwr dros dro oni bai ei fod yn athro neu athrawes ysgol a gyflogir mewn ysgol a gynhelir.

(7) Pan fydd yn peidio â gweithio mewn ysgol a gynhelir, anghymhwysir athro-lywodraethwr dros dro rhag parhau i ddal swydd llywodraethwr dros dro o'r fath.

Llywodraethwyr AALl dros dro

12.—(1) “Llywodraethwr AALl dros dro” yw person sydd wedi'i benodi'n aelod o gorff llywodraethu dros dro ysgol newydd gan yr awdurdod addysg lleol.

(2) Anghymhwysir person rhag cael ei benodi'n llywodraethwr AALl dros dro ysgol os yw'n gymwys i fod yn staff-lywodraethwr dros dro neu'n athro-lywodraethwr dros dro ysgol.

Llywodraethwyr cymunedol dros dro

13.—(1) “Llywodraethwr cymunedol dros dro” yw person sydd wedi'i benodi'n aelod o gorff llywodraethu dros dro ysgol newydd gan y corff llywodraethu dros dro ac sydd:

- (a) yn berson sy'n byw neu'n gweithio yn y gymuned sy'n cael ei gwasanaethu gan yr ysgol newydd neu sydd i gael ei gwasanaethu ganddi; neu
  - (b) yn berson sydd, ym marn y corff llywodraethu dros dro, wedi ymroi i lywodraeth dda a llwyddiant yr ysgol newydd.
- (2) Anghymhwysir person rhag cael ei benodi'n llywodraethwr cymunedol dros dro os yw:
- (a) yn ddisgybl cofrestredig yn yr ysgol newydd neu'n debyg o ddod yn ddisgybl cofrestredig ynddi;
  - (b) yn gymwys i fod yn staff-lywodraethwr dros dro neu'n athro-lywodraethwr dros dro yn yr ysgol newydd; neu
  - (c) yn aelod etholedig o'r awdurdod addysg lleol.

Llywodraethwyr cymunedol ychwanegol dros dro

14.—(1) “Llywodraethwr cymunedol ychwanegol dros dro” yw person sydd wedi'i benodi'n aelod o gorff llywodraethu dros dro ysgol newydd gan y corff llywodraethu dros dro ar ôl cael ei enwebu yn unol â rheoliad 20 o'r Rheoliadau Llywodraethu fel y maent wedi'u haddasu gan y Rheoliadau hyn.

(2) Nid yw rheoliad 13(2) yn gymwys i lywodraethwyr cymunedol ychwanegol dros dro.

Llywodraethwyr sefydledig dros dro

15.—(1) “Llywodraethwr sefydledig dros dro” yw person sydd wedi'i benodi'n aelod o gorff llywodraethu dros dro ysgol newydd, heblaw gan yr awdurdod addysg lleol, ac sydd:

- (a) os oes gan yr ysgol newydd gymeriad crefyddol penodol a ddynodwyd neu y bwriedir ei ddynodi drwy orchymyn o dan adran 69(3) o Ddeddf 1998, neu os yw'r cynigion i'w

sefydlu'n dangos y bydd ganddi gymeriad crefyddol penodol o'r fath, wedi'i benodi er mwyn sicrhau bod y cymeriad hwnnw'n cael ei sefydlu a'i ddatblygu;

- (b) os oes neu os bydd gan yr ysgol newydd weithred ymddiriedolaeth, wedi'i benodi er mwyn sicrhau bod yr ysgol newydd yn cael ei sefydlu a'i rhedeg yn unol â'r weithred honno; neu
- (c) os nad oes neu os na fydd gan yr ysgol newydd na chymeriad crefyddol penodol na gweithred ymddiriedolaeth, wedi'i benodi yn llywodraethwr sefydledig dros dro i'r ysgol newydd.

(2) “Llywodraethwr sefydledig dros dro *ex officio*” yw llywodraethwr sefydledig dros dro sy'n ddeiliaid swydd y mae ganddo hawl i fod yn llywodraethwr sefydledig dros dro yn rhinwedd y swydd honno.

(3) Pan fydd yn peidio â dal y swydd y mae ei swydd llywodraethwr dros dro yn deillio ohoni, anghymhwysir llywodraethwr sefydledig dros dro *ex officio* rhag parhau i ddal swydd llywodraethwr dros dro o'r fath.

Llywodraethwyr partneriaeth dros dro

16.—(1) “Llywodraethwr partneriaeth dros dro” yw—

- (a) yn achos ysgol sefydledig newydd neu ysgol arbennig sefydledig newydd y cafodd y cynigion i'w sefydlu eu cyhoeddi gan awdurdod addysg lleol, person sydd wedi'i benodi'n llywodraethwr o'r fath gan yr awdurdod addysg lleol;
- (b) mewn unrhyw achos arall, person sydd wedi'i enwebu yn llywodraethwr o'r fath gan yr hyrwyddwyr ac wedi'i benodi'n llywodraethwr o'r fath gan yr awdurdod addysg lleol.

(2) Rhaid i berson sy'n enwebu person i'w benodi'n llywodraethwr partneriaeth dros dro, neu sy'n penodi person yn llywodraethwr partneriaeth dros dro fod wedi'i fodloni ei bod yn ymddangos bod y sawl sydd wedi'i enwebu neu wedi'i benodi—

- (a) yn dod o'r gymuned y mae neu y bydd yr ysgol newydd yn ei gwasanaethu; neu
- (b) wedi ymroi i lywodraeth dda a llwyddiant yr ysgol.

(3) Anghymhwysir person rhag cael ei enwebu neu ei benodi'n llywodraethwr partneriaeth dros dro ysgol newydd os yw:

- (a) yn rhiant i blentyn sy'n ddisgybl cofrestredig yn yr ysgol newydd neu'n debyg o ddod yn ddisgybl cofrestredig ynddi;
- (b) yn ddisgybl cofrestredig yn yr ysgol newydd neu'n debyg o ddod yn ddisgybl cofrestredig ynddi;
- (c) yn gymwys i fod yn staff-lywodraethwr dros dro neu'n athro-lywodraethwr dros dro yn yr ysgol newydd;
- (ch) yn aelod etholedig o'r awdurdod addysg lleol; neu
- (d) wedi'i gyflogi gan yr awdurdod addysg lleol mewn cysylltiad â'i swyddogaethau fel awdurdod addysg lleol.

Llywodraethwyr cynrychioliadol dros dro

17. “Llywodraethwr cynrychioliadol dros dro” yw person sydd wedi'i benodi yn unol â pharagraffau (4) neu (5) o reoliad 15 o'r Rheoliadau Llywodraethu fel y maent wedi'u haddasu gan y Rheoliadau hyn.

Noddwr-lywodraethwyr dros dro

18.—(1) “Noddwr-lywodraethwr dros dro” yw person sydd wedi'i benodi'n aelod o gorff llywodraethu dros dro ysgol newydd yn unol â pharagraff (3).

(2) Ystyr “noddwr” mewn perthynas ag ysgol yw:

- (a) person sy'n rhoi neu sydd wedi rhoi cymorth ariannol sylweddol (sydd at y dibenion hyn yn cynnwys buddion mewn da) i'r ysgol heblaw yn unol â rhwymedigaeth statudol; neu
- (b) unrhyw berson arall (nad yw fel arall wedi'i gynrychioli ar y corff llywodraethu) sy'n rhoi neu sydd wedi rhoi gwasanaethau sylweddol i'r ysgol.

(3) Os oes gan ysgol newydd un neu fwy o noddwyr, caiff y corff llywodraethu dros dro benodi un neu ddau o noddwr-lywodraethwyr dros dro, wedi'u henwebu yn unol â pharagraff (4).

(4) Os yw'r corff llywodraethu dros dro yn bwriadu penodi noddwr-lywodraethwyr dros dro, rhaid iddo ofyn am enwebiadau ar gyfer y penodiadau hynny gan noddwr yr ysgol neu, yn ôl fel y digwydd, gan un neu fwy o noddwyr yr ysgol.

Profiad angenrheidiol llywodraethwyr dros dro

19.—(1) Rhaid i unrhyw berson sy'n gyfrifol am benodi person yn llywodraethwr dros dro roi sylw i'r ffaith ei bod yn ddymunol bod gan y person hwnnw brofiad addas.

(2) Mae gan berson brofiad addas at ddibenion paragraff (1)—

- (a) os yw wedi gwasanaethu fel llywodraethwr neu lywodraethwr dros dro ysgol a gynhelir; a
- (b) mewn achos lle disgwylir i ddisgyblion cofrestredig mewn ysgol sydd wedi'i chau neu sydd i'w chau drosglwyddo i ysgol newydd y mae'r penodiad yn ymwneud â hi, os yw wedi gwasanaethu fel llywodraethwr neu lywodraethwr dros dro yn yr ysgol sydd wedi'i chau neu sydd i'w chau.

Cyd-benodi

20. Os oes llywodraethwr dros dro i gael ei benodi gan bersonau sy'n gweithredu ar y cyd, a bod y personau hynny'n methu â chytuno ar benodiad, rhaid i'r penodiad gael ei wneud gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru, neu yn unol â chyfarwyddyd a roddir ganddo.